

A.C. Baantjer

De Cock

en de ganzen van de dood

De Fontein

1

‘De oude man was dood... morsdood. Hij viel om toen ik hem aanraakte. Het was als een nachtmerrie, een boze droom. Ik wilde gewoon niet geloven dat hij dood was.’ De jongeman gesticuleerde heftig met beide handen. ‘Ik was bang... ik ben altijd al bang geweest dat er nog eens iemand onder mijn handen zou sterven.’

De Cock keek Igor Stablinsky aan en grinnikte spottend. Hij schudde zijn hoofd.

‘Dat begrijp ik niet.’

De jongeman aarzelde. Zijn tong gleed langs zijn bovenlip en op zijn voorhoofd danste een denkrimpel.

‘Dat begrijp je niet?’ vroeg hij onzeker. In zijn stem trilde argwaan en ongelooft.

De Cock hield zijn blik strak op hem gericht. Van zijn brede gezicht vol diepe plooiën was plotseling alle expressie verdwenen. ‘Je was niet bang, Igor,’ sprak hij met een cynische ondertoon. ‘Je was helemaal niet bang toen je Samuel de Leeuw met je breekijzer zijn hersenpan indeukte. Waarom ook? Je had niets te vrezen. De oude Samuel zat in zijn stoel te dutten. Met zijn rug naar je toe. Hij had je niet gezien, Igor. En hij was te doof om je te horen aankomen.’

Igor Stablinsky sprong wild overeind. Zijn gezicht zag rood en zijn neusvleugels trilden.

‘Ik heb hem niet doodgeslagen!’ Hij schreeuwde luid. ‘Hoor je me! Ik heb hem niet doodgeslagen. Ik niet! De oude zat al dood in zijn stoel toen ik binnenkwam.’

De Cock keek mild grijnzend omhoog. Hij wist uit vroegere verhoren hoe taai de jonge Igor Stablinsky was. Hoe hij steeds, tegen alle bewijzen in, zijn onschuld bepleitte. Vaak fel, bijna overtuigend.

‘Hoe vaak moet ik nog naar dat verhaaltje van je luisteren,’ sprak hij gelaten. ‘Tienmaal? Twintigmaal? Ik word er zo moe van. Wanneer kom je nu eindelijk met de waarheid?’

Igor Stablinsky kneep zijn lippen samen.

‘Dat is de waarheid,’ siste hij. ‘De echte, pure waarheid. De man was dood... dat zei ik toch.’ Hij liet zich weer in zijn stoel zakken en veranderde van toon.

‘Wat wil je dan van mij horen?’ vroeg hij smalend. ‘Een leugen? Moet ik je vertellen dat ik de man was die de oude Samuel de Leeuw zijn hersens insloeg? Waarom? Tot meerdere glorie van de onvolprezen rechercheur De Cock?’

De grijze speurder zuchtte. ‘Mijn glorie, zoals jij dat noemt, speelt in dezen hoegenaamd geen rol.’

Igor Stablinsky boog zich fel naar hem over.

‘Wat dan wel?’

De Cock stak zijn kin iets vooruit.

‘Het feit dat ik ervoor word betaald om het recht te dienen.’ De jongeman keek hem spottend aan.

‘Recht... wat is dat?’

De Cock antwoordde niet. Hij streek met zijn vlakke hand over zijn gezicht. Tussen zijn gespreide vingers door keek hij naar de man voor zich. Hij wist dat hij vijfendertig was, maar hij zag er veel jonger uit. Hij was ook niet onknop. De gebogen, scherp gesneden neus paste wonderwel in het bleke smalle gezicht met de wat uitstekende, hoogoplopende jukbeenderen. De staalblauwe, waakzame ogen stonden iets te dicht bij elkaar. Het gaf aan zijn gelaat een vreemde expressie, die deed denken aan een gier, spiedend naar zijn prooi.

Met een zucht trok De Cock een lade van zijn bureau open en nam daaruit een blauwgelakt breekijzer. Het was gestoken in een smalle zak van doorschijnend plastic, van boven dichtgebonden met een stuk touw en verzegeld met een loodje voor in beslag genomen voorwerpen.

Hij legde het breekijzer voor zich neer en wees met de punt van een ballpoint naar een paar grijze haren in klontjes donkerrood geronnen bloed.

‘Kijk, Igor,’ sprak hij geduldig, ‘dit bewijst onomstotelijk dat de oude Samuel met dit breekijzer werd vermoord.’ Hij keek omhoog, zijn hoofd wat schuin. ‘Igor... jouw breekijzer.’

De jongeman kneep zijn ogen even dicht.

‘Dat is mijn breekijzer niet,’ snauwde hij. ‘Ik heb dat ding nooit eerder gezien. Hoe vaak moet ik je dat nog zeggen?’

De Cock doorzocht een stapel processen-verbaal op zijn bureau.

‘Dan heb ik hier,’ ging hij onverstoord verder, ‘een verklaring van mevrouw Brooymans, de huishoudster van de oude Samuel. Ze lag die avond, zo rond de klok van half elf, in een aangrenzende slaapkamer en meende iets te horen. Ze kwam daarom uit haar bed en deed haar peignoir aan. Toen ze de deur van de woonkamer opendeed, zag ze jou gebukt over Samuel staan. Je keek op, geschrokken, weifelde een moment en vluchtte toen via het open raam.’

Igor Stablinsky trok in vertwijfeling zijn schouders op.

‘Dat klopt toch. Dat behoef je niet nog eens samen te vatten. Die verklaring ken ik. Ik heb toch gezegd dat ik daar binnen was.’

De Cock reageerde niet. Hij ging onverzettelijk door, als een niet te stuiten wals.

‘Gezien onze vorige ervaringen met jou en de chicanes met jouw advocaat, hebben we dit keer een heel zorgvuldige keuzeconfrontatie gedaan. In vier verschillende opstellingen wees zij uit de tien mannen steeds jou als de dader aan.’ De Cock plooidde zijn gezicht in bewondering. ‘Mevrouw Brooymans was zeer positief. Ze zei dat een vergissing totaal was uitgesloten. Ze zou je, als het moest, uit duizenden herkennen.’ Hij keek Igor een paar seconden zwijgend aan. ‘En dat verwondert mij in het geheel niet. Wie eenmaal die aasgierenkop van jou heeft gezien, vergeet die zijn leven niet.’

Er vonkte een kwaadaardig vuur in de staalblauwe ogen van Igor Stablinsky.

‘Dat is onbehoorlijk van je, De Cock,’ reageerde hij bits. ‘Dat is heel onbehoorlijk. Ik acht dat op z’n minst beledigend. Men maakt geen laatlunkende opmerkingen over iemands uiterlijk. Ik zeg van jou toch ook niet dat je het gezicht hebt van een oude verlopen bokser... een vent die nachten zijn bed niet heeft gezien.’

De rechercheur lachte hartelijk.

‘Je hebt gelijk, Igor,’ sprak hij verontschuldigend. ‘Dat was inderdaad onbehoorlijk van me. Aasgierenkop is niet fijntjes. Integendeel.’ Hij gebaarde met zijn beide handpalmen naar voren. ‘Maar dat heb je aan jezelf te wijten. Dat categorische ontkennen van je begint op iemands zenuwen te werken. Je kunt niet alles wat wit is, zwart noemen. Ik wil gewoon met je praten, Igor... in alle redelijkheid. Maar je maakt een gesprek onmogelijk. Persoonlijk ben ik er heilig van overtuigd dat je niet alleen Samuel de Leeuw hebt omgebracht, maar dat je zeventien maanden geleden ook de weduwe Van Lijnschoten hebt vermoord en van haar spaarcentjes beroofd.’

Igor Stablinsky glimlachte minzaam.

‘Je hebt mij toen zelf losgelaten.’

De Cock knikte traag.

‘Ik had destijds te weinig bewijzen,’ sprak hij spijtig. ‘Vanuit jouw standpunt bezien was het toen zinvol om te ontkennen. Een bekentenis had je zeker in de gevangenis gebracht. Bovendien had je nog geen reputatie als geweldpleger. Je stond bij ons nog niet als moordenaar te boek.’ Hij glimlachte met een scheve mond. ‘We kenden je alleen als een klein miezerig inbrekertje met een voorliefde voor de woningen van bejaarde mensen.’ Hij zweeg even, ademde diep. ‘Dit keer is het anders, Igor. Dit keer beschik ik wel over deugdelijke bewijzen. En geen rechter in Nederland, hoe barmhartig ook, zal je vrijspreken. Daarom heeft ontkennen nu geen enkele zin. Integendeel, het doet dwaas aan.’

Igor gromde.

‘Ik bepaal zelf hoe dwaas ik wil zijn.’

De Cock plooid zijn lippen tot een tuitje. ‘Het was dwaas om een oude weerloze man zijn hersens in te meppen. Volkomen zinloos. De daad van een waanzinnige.’

Igor Stablinsky sprong opnieuw overeind.

‘Wanneer hou je er eens mee op? Hoelang wil je er nog mee doorgaan?’ Hij schreeuwde opnieuw. Het schuim stond op zijn mond. ‘Ik ben het zat.’ Hij bracht zijn rechterhand naar zijn lippen, likte aan de toppen van zijn wijs- en middelvinger en stak die in een heftig gebaar omhoog. ‘Ik bezweer je, De Cock, ik

bezweer je bij alles wat mij lief is, dat ik die oude man niet heb doodgeslagen.'

De grijze rechercheur trok achteloos zijn schouders op.

'Ik ben er niet van onder de indruk,' reageerde hij kalm. Hij keek omhoog, 'Ik herinner me mijn oude moeder. Die zei altijd: *wie licht zweert, die licht liegt.*' Hij wees naar de stoel voor zijn bureau. 'Ga zitten, Igor.' Zijn stem klonk streng, geprikkeld. 'Je maakt me nerveus.'

Toen Igor Stablinsky onwillig had plaatsgenomen, pakte De Cock een boekje uit een lade van zijn bureau. Het was een kleine zakagenda met een bruin lederen kaft. Hij hield het omhoog.

'Buiten dat bewuste breekijzer met haren en bloed van het slachtoffer, heb ik tijdens de huiszoeking in jouw woning ook deze agenda gevonden. Hij stak in de binnenzak van een van je colberts. Ik heb er diverse namen en adressen in aangetroffen. Ook de namen en de adressen van mevrouw Van Lijnschoten en Samuel de Leeuw. Ik neem aan dat je daar een redelijke verklaring voor hebt?'

Igor Stablinsky verschoof iets op zijn stoel.

'Het zijn namen en adressen van kennissen.'

Het klonk niet overtuigend.

De Cock glimlachte verholten.

'Ik ben blij dat ik niet tot jouw kennissenkring behoor,' gniffelde hij. 'Ze komen nogal ongelukkig aan hun eind.' Hij bladerde in de agenda, zocht naar de juiste pagina. 'Ik ben het lijstje nagegaan. Samen met mijn collega Vledder. Voor zover nog in leven... zijn het namen en adressen van min of meer gefortuineerde oude lieden.' Hij keek naar de jongeman op.

'Wat was je met ze van plan, Igor? Wilde je ze een voor een uitroeien?' Er was een zweem van ongeloof in zijn stem. 'Hoe... eh, hoe is het met je... heb je een bepaalde aversie tegen rijke oude mensen?'

Igor Stablinsky reageerde nukkig.

'Ik ben geen moordenaar.'

'Mag ik met jou van mening verschillen?'

'En ik heb niets tegen oude mensen.'

De Cock grinnikte.

‘Als ze maar niet rijk zijn.’

Igor Stablinsky keek op naar de man voor hem. Er lagen blosjes op zijn wangen en in zijn staalblauwe ogen, half vernauwd, glansde moordlust.

De Cock legde de agenda voor zich neer en leunde wat achterover in zijn stoel. Op zijn gezicht lag een peinzende uitdrukking.

‘Wat mij in het bijzonder bezighoudt,’ sprak hij traag, nadenkend, ‘is het feit dat beiden... zowel de weduwe Van Lijnschoten als de oude Samuel de Leeuw... van achteren werden benaderd en doodgeslagen.’ Hij hield zijn hoofd wat schuin, zijn blik strak op de jongeman gericht. ‘Als ze naar je kijken, Igor... durf je het dan niet?’

Op het bureau achter De Cock rinkelde de telefoon. De grijze speurder schoof de agenda terug in de lade van zijn bureau. Hij draaide zich met stoel en al om, greep de hoorn en luisterde. Plotseling hoorde hij een snerpende gil.

‘De Cock...’

Het was de stem van Vledder.

De Cock reageerde bliksemsnel. In een fractie van een seconde realiseerde hij zich het gevaar. Hij dook opzij en trapte zich op zijn stoel met wieltjes weg. Dreunend sloeg het in plastic verpakte breekijzer naast hem op het bureaublad.

Toen Igor Stablinsky vechtend en schreeuwend was weggeleid, pakte De Cock de gevallen hoorn op en legde die op het toestel terug. Hij zag bleek, hij was geschrokken. Zijn hand tastte naar het bureaublad. De witmetalen rand was ingedeukt. Hij keek naar het bezorgde gezicht van Vledder.

‘Bedankt, m’n jong,’ sprak hij simpel.

De jonge rechercheur glimlachte.

‘Ik kwam net binnen.’

De Cock draaide zijn stoel weer naar zijn eigen bureau. ‘Stom, ik had dat breekijzer daar niet moeten laten liggen.’ Hij ademde diep en liet de lucht langzaam uit zijn longen ontsnappen. Zijn hartslag kwam weer op peil. Hij grinnikte bevrijdend voor zich uit.

‘En dat terwijl ik mij er voortdurend van bewust was, dat Igor Stablinsky een man is die je nooit je rug moet toedraaien.’

Vledder nam tegenover hem plaats.

‘Heeft hij bekend?’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Ik geloof dat hij liever sterft.’

Vledder gebaarde voor zich uit. ‘Die moordaanslag op jou... is toch feitelijk een vorm van een bekentenis? Het bewijst zonneklaar dat Igor Stablinsky tot een moord bereid... en in staat is.’

De Cock antwoordde niet direct. Hij wreef met zijn hand tussen zijn boord. Het klamme zweet drong nog uit zijn poriën.

‘Als bewijs inzake de roofmoorden op mevrouw Van Lijnschoten en Samuel de Leeuw heb je er niets aan. Je kunt die aanslag op veel manieren uitleggen. Igor Stablinsky is een intelligente jongeman. Het is niet de eerste keer dat hij met de politie van doen heeft. In samenwerking met zijn advocaat zal hij wel met een verrassende stunt komen. Ik reken bij voorbaat op een indrukwekkende klacht.’

‘Tegen jou?’

‘Ja.’

‘Terzake wat?’

‘Mishandeling, bijvoorbeeld.’

Vledder keek hem verbaasd aan.

‘Heb je hem geslagen?’

De Cock lachte.

‘Natuurlijk niet. Ik kijk wel uit. Ik heb hem met geen vinger aangeraakt.’ Hij trok zijn schouder wat op en maakte een berustend gebaartje. ‘Zo’n klacht behoeft toch niet op waarheid te berusten.’

Vledder reageerde wat verward.

‘Niet op waarheid,’ sprak hij ongelovig. ‘Het doen van een valse klacht is toch strafbaar?’

De Cock grijnsde breed.

‘Niet als die klacht tegen een politiemans is gericht.’ Het klonk wat cynisch. ‘Ik heb nog nooit gehoord dat iemand voor het doen van een valse klacht tegen een politiemans werd veroordeeld. In Nederland mag dat blijkbaar.’

‘Heb je Igor kwaad gemaakt?’

De Cock staarde voor zich uit en overdacht de woordenwisseling en het verloop van het verhoor.

‘Het was wel eens heftig. Ik kan niet zeggen dat we bepaald lief voor elkander waren.’

‘Moet dat?’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Het is niet altijd eenvoudig om tijdens een verhoor voortdurend je kalmte te bewaren. Er zijn altijd momenten dat de emoties hoog opslaan. Dat is haast onvermijdelijk. En Igor Stablinsky is een verrekt moeilijke verdachte. Dat botte ontkennen van hem brengt je op den duur in opstand. Het maakt je woest. Toch was ik niet ontevreden. Op het moment van het telefoontje had ik zelfs het gevoel dat ik hem dicht bij een bekentenis had gebracht.’

Vledder keek hem peinzend aan.

‘Van wie was dat telefoontje?’

De Cock trok een dwarse denkrimpel in zijn voorhoofd.

‘Een vrouw... een oudere vrouw. Ze vroeg of ik haar ganzen wilde zien.’

‘Ganzen?’

‘Dat zei ze.’

‘Wie was die vrouw?’

De Cock beet op zijn onderlip. De dreunende klap naast hem op het bureaublad had zijn gedachten afgeleid. Koortsachtig tastte hij zijn herinnering af.

‘Mevrouw... eh, mevrouw Van Blijendijk.’

Vledder staarde hem verbijsterd aan.

‘Van Blijendijk... aan de Amstel?’

‘Ja.’

‘Die staat in de agenda van Igor.’